



COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

© Министерство на правосъдието на Република България, mjs.bg. Разрешението за повторно публикуване на този неофициален превод е предоставено единствено за целите на включването му в базата данни HUDOC на ЕСПЧ.

© Ministry of Justice of the Republic of Bulgaria, mjs.bg. Permission to re-publish this non-official translation has been granted for the sole purpose of its inclusion in the Court's database HUDOC.

ПЕТО ОТДЕЛЕНИЕ

ДЕЛО „ТОЧЕВ срещу БЪЛГАРИЯ”

(Жалба № 58925/00)

РЕШЕНИЕ

СТРАСБУРГ

30 ноември 2006 г.

ОКОНЧАТЕЛНО

28/02/2007г.

Решението става окончателно при обстоятелствата по Член 44 § 2 на Конвенцията. Може да е предмет на редакторска преработка.

По делото „Точев срещу България”,

Европейският съд по правата на човека (Пето отделение), на заседание в състав:

Г-н П. ЛОРЕНЦЕН, *Председател*,

г-жа С.БОТУШАРОВА,

г-н К. ЮНГВИЕРТ,

В. БУТКЕВИЧ,

г-жа М. ЦАЦА-НИКОЛОВСКА,

г-н Р. МАРУСТ,

М. ВИЛИГЕР, *съдии*,

и г-жа К. УЕСТЕРДИК, *Секретар на отделението*,

След като се оттегли на закрито заседание на 6 ноември 2006,
представя следното решение, постановено на горепосочената дата:

ПРОЦЕДУРАТА

1. Делото е образувано по жалба (№ 58925/00) срещу Република България, с която гражданин на тази държава, г-н Виктор Василев Точев („жалбоподател“) е сезирал съда на 7 април 2000 г. на основание член 34 от Конвенцията за защита на правата на човека и основните свободи („Конвенцията“).

2. Жалбоподателят е представляван от г-н Т. Екимджиев, адвокат в Пловдив. Българското правителство („правителството“) е представлявано от своя агент г-жа М. Коцева от министерството на правосъдието.

3. На 25 април 2005 г. Съдът е решил да изпрати жалбата на правителството. На основание разпоредбите на член 29 § 3, той е решил, че делото ще бъде разгледано едновременно за допустимост и по същество.

ФАКТИТЕ**ОБСТОЯТЕЛСТВАТА ПО ДЕЛОТО**

4. Жалбоподателят е роден през 1963 г. и живее в Пловдив.

1. Наказателното производство срещу жалбоподателя

5. На 31 януари 1997 г. срещу заинтересованото лице е започнато наказателно производство с обвинение за измама. Обвинен е именно в това, че е склонил няколко лица да му поверят парите си, като ги е

излъгал, че действа от името на инвестиционна фирма, на която бил един от директорите. Обвинението се е основавало на свидетелските показания на някои от жертвите на деянието на жалбоподателя.

6. По времето на откриване на наказателното производство жалбоподателят е бил в командировка в Хърватия.

7. На 21 март 1997 г. бил обявен за общодържавно издирване. На 0 април 1997 г. пловдивската окръжна прокуратура постановила отлагане на наказателното производство, след като констатирала, че не е установено местонахождението на жалбоподателя.

8. На неуточнена дата през септември или октомври 1997 г., докато бил в България, жалбоподателят бил уведомен от майка си, че е издирван от полицията. Въпреки това, той заминал за Унгария и се върнал в България през октомври 1997 г. На 24 октомври 1997 г. бил арестуван, след като уведомил полицията за завръщането си. Той посочил, че известно време е мислил, преди да реши да се върне, като в крайна сметка взел това решение с пълното съзнание, че не може да върне парите на жертвите си.

9. На 31 октомври 1997 г. разследването започнало отново.

10. Жалбоподателят бил разпитван седем пъти между 5 ноември 1997 г. и 29 януари 1998 г.

11. Освен това, свидетелите са били разпитвани на 18, 21 и 24 ноември 1997 г., 1, 2, 3, 6, 8 и 12 декември 1997 г., и на 29 януари и 1 април 1998 г.

12. На 2 февруари 1998 г. била наредена счетоводна експертиза, която да определи размера на отклонените суми. Експертът е представил доклада си на 10 февруари 1998 г. На 20 март и 1 април 1998 г. били поръчани други две счетоводни експертизи. Експертите имали за задача да определят нормативните документи, приложими в счетоводството през периода от 1993 до 1995 г.

13. Междувременно, на 19 февруари 1998 г. следователят показал нова заповед за разпит на жалбоподателя и пристъпил към такъв разпит.

14. Заинтересованият бил разпитан отново 1 април 1998 г. На 4 април 1998 г. натовареният с преписката следовател направил изменение в пунктовете на обвинението.

15. Следствието било приключено на 8 април 1998 г. с предложение за изправяне пред съда. След това преписката била предадена на пловдивската окръжна прокуратура.

16. На 14 май 1998 г. прокурорът решил да изпрати преписката за допълнителни сведения. На 28 май 1998 г. следователят е атакувал заповедта за довеждане пред районната прокуратура; на 17 юни 1998 г. районната прокуратура отменила частично спорната заповед.

17. На 4 август 1998 г. бил изслушан един свидетел.

18. На 9 септември 1998 г. следователят изготвил нова заповед за разпит. Жалбоподателят е бил уведомен за нея същия ден. Освен това, следователят провел нов разпит на заинтересованото лице.

19. На 10 септември 1998 г. следствието било приключено с предложение за изправяне пред съда.

20. На 1 октомври 1998 г. делото било предадено на Пловдивския окръжен съд.

21. Първото изслушване се провело на 25 януари 1999 г. Изслушани били дванадесет свидетели.

22. На 26 януари 1999 г. за делото бил изготвен доклад поради отсъствието на един от членовете на съдебния състав.

23. Ново изслушване било проведено на 12 март 1999 г. Съдът изслушал деветима свидетели. При това съдът наложил глоби на двама редовно призвани свидетели, които не са се явили на разпита.

24. На 8 юни 1999 г. съдът отложил изслушването поради това, че няколко свидетели не са били редовно призвани. Освен това, той поискал от търговския регистър да бъде предоставена известна информация за дружествата, от името на които е действал жалбоподателят.

25. На 11 ноември 1999 г. делото било докладвано, тъй като регистърът не предоставил исканата информация, както и поради неявяването на някои свидетели. Съдът наложил глоба на един от тях.

26. Съдебни заседания се провели на 1 февруари и 4 март 2000 г. Били изслушани нови свидетели, а съдът поискал счетоводна експертиза. Освен това съдът отправил към банка Х. искане за информация относно банковите сметки на жалбоподателя и на дружеството, на което той бил управител.

27. На 6 юли 2000 г. и на 10 октомври 2000 г. делото било докладвано, тъй като банката не представила необходимата информация. По тази причина на 10 октомври 2000 г. съдът наложил глоба на директора на банката.

28. На 23 януари 2001 г. съдът включил в преписката представения експертен доклад, но по искане на прокуратурата поръчал допълване на експертизата. Вторият доклад на експертите бил представен на съдебното заседание на 13 март 2001 г. Същия ден, след обсъждане, съдът признал жалбоподателя за виновен по два пункта на обвинението и произнесъл присъда от пет години лишаване от свобода и глоба.

29. Жалбоподателят не е обжалвал и присъдата била призната със сила на присъдено нещо след изтичането на предвидения за това тридесетдневен срок.

2. Жалбите на жалбоподателя срещу задържането под стража

30. Жалбоподателят бил арестуван на 24 октомври 1997 г.

31. На неуточнена дата през 1998 г. той подал молба за освобождаване до Пловдивския окръжен съд. Жалбата била разгледа на открито съдебно заседание на 24 юли 1998 г. Същия ден, след обсъждане, съдът отхвърлил молбата на жалбоподателя с мотива, че същият е бил разследван за тежко умишлено престъпление. Или, по смисъла на съответните разпоредби на Гражданския процесуален кодекс, в подобни случаи задържането е автоматично, освен когато може да бъде отстранена всяка опасност от бягство, препятстване на следствието или извършване на ново престъпление.

32. На 17 януари 2000 г. жалбоподателят отново е подал жалба срещу временната мярка. На съдебното заседание, проведено на 1 февруари 2000 г. окръжният съд е отхвърлил жалбата с мотива, че жалбоподателят е бил издирван в продължение на един сравнително дълъг период в началото на наказателното производство. В това съдът е видял знак, че заинтересованото лице би могло да направи опит да избяга от правосъдието, ако бъде освободено, предвид именно на сериозността на отправените срещу него обвинения. Към това се добавя фактът, че е трябвало да бъдат извършени някои следствени действия, по-специално изслушването на някои свидетели, които не са били разпитани на етапа на предварителното следствие.

33. Жалбоподателят не е обжалвал заповедта на съда. Той е останал задържан под стража до 13 март 2001 г., датата на произнасяне на присъдата.

ПРАВОТО

IV. ОТНОСНО ТВЪРДЕНИЕТО ЗА НАРУШЕНИЕ НА ЧЛЕН 5 § 3 НА КОНВЕНЦИЯТА

34. Позовавайки се на член 5 §§ 1 и 3, жалбоподателят твърди, че задържането му не е било правомерно, не е било оправдано от риск за бягство или извършване на нови престъпления. Той се жалва и от продължителността на задържането си и че веднага след арестуването му не му е бил доведен пред съд или друг магистрат.

35. Съдът счита, че тези искове трябва да се разгледат в светлината на член 5 § 3 на Конвенцията, който гласи:

„Всеки арестуван или лишен от свобода в съответствие с разпоредбите на т. 1(с) на този член (...) има право на гледане на неговото дело в разумен срок или на освобождаване преди гледането на неговото дело в съда. Освобождаването може да бъде обусловено от даването на гаранции за явяване в съда.”

А. Аргументи на страните

36. Относно иска във връзка с продължителността на задържането, правителството смята, че задържането на жалбоподателя е било оправдано с оглед на тежестта на обвиненията срещу него и поведението му в началото на следствието, а именно на факта, че е напуснал страната в самото начало на наказателно производство срещу него.

37. Към това се добавя сложността на делото във връзка с три стопански престъпления. Правителството подчертава, че вътрешните власти са проявили старание, производството е преминало в нормален ритъм, били са изслушани много свидетели и са били поръчани три експертизи.

38. В заключение, то приканва Съда да обяви иска за недопустим поради явна липса на основание.

39. Жалбоподателят възразява, че продължителното му задържане не е оправдано по никакъв начин. В действителност той сам се е явил в полицията, след като научил за започналото наказателно производство срещу него. Този факт е бил известен на вътрешните власти, които обаче не са го взели под внимание.

40. Жалбоподателят счита, че отхвърлянето на молбите му за освобождаване е било основно мотивирано от тежестта на повдигнатите обвинения. По този повод той подчертава, че член 152 на Гражданския процесуален кодекс от 1974 г. в редакцията си от времето на разглежданите факти, е предвиждал автоматичното задържане на лицата, обвинени в умишлени тежки престъпления, за които се предвижда наказание лишаване от свобода над пет години. Освен това, това обстоятелство е било констатирано от Съда в няколко дела, а именно *Илийков срещу България*, № 33977/96, 26 юли 2001 г., *Христов срещу България*, № 35436/97, 31 юли 2003 г., и др.

41. Към отсъствието на оправдание за задържането му се прибавя и липсата на старание от страна на вътрешните власти през съответния период; продължителността на периода – три години и половина, е доказателство за това.

42. Що се отнася до иска за липсата на представителство пред съдия или друг магистрат, жалбоподателят подчертава, че конкретният случай по нищо не се отличава от исковете, предявени в поредица дела, по които Съдът е направил заключение, че е налице нарушение, като например *Асенов и други срещу България* (решение от 28 октомври 1998 г., *Сборник решения* 1998-VIII) и *Николова срещу България* ([ГО], № 31195/96, ЕСПЧ 1999-II).

Б. Преценка на Съда

1. Относно допустимостта

а) Относно иска във връзка с липсата на представителство пред съдия или друг магистрат

43. Съдът припомня своята съдебна практика, според която в случаи, подобни на сегашния, шестмесечният срок започва да тече от деня, в който заинтересованото лице е доведено пред компетентен съд, който да разгледа законосъобразността на задържането му под стража и който има правомощието да нареди освобождаването му (виж, например *Христов срещу България* (частично решение), № 35436/97, 19 септември 2000 г.).

44. Той констатира, че жалбоподателят е подал молба за освобождаване, която е била разгледана от окръжния съд на публично заседание на 24 юли 1998 г. Следователно, това е датата, от която започва да тече шестмесечният срок. Жалбоподателят е сезирал Съда на 7 април 2000 г. Следователно искът е предявен със закъснение и следва да бъде отхвърлен, в приложение на член 35 §§ 1 и 4 на Конвенцията.

б) относно иска относно оправдателните причини и продължителността на задържането

45. Съдът констатира, че тази жалба не е явно необоснована по смисъла на член 35 § 3 от Конвенцията. От друга страна, Съдът констатира, че тя не противоречи на никакъв друг мотив за недопустимост. Затова я обявява за допустима.

2. По същество

46. Съдът отбелязва, че жалбоподателят е бил арестуван на 28 октомври 1997 г. Задържането му съгласно член 5 § 1 в) е продължило до 13 март 2001 г., датата, на която е произнесено решението на Пловдивския окръжен съд. Следователно, периодът, който трябва да се разглежда, възлиза на три години, четири месеца и петнадесет дни.

47. Съдът напомня, че наличието на правдоподобни причини да се заподозре в извършване на престъпление едно арестувано лице е условие *sine qua non* за законосъобразността на едно продължително задържане, но след изтичане на определен период от време, то престава да бъде достатъчно (виж *I.A. c. France*, решение от 23 септември 1998 г., *Сборник* 1998-VII, стр. 2979, § 102). В този случай Съдът трябва да установи дали останалите мотиви, от които се ръководят съдебните власти, продължават да служат за основание за лишаването от свобода. Когато същите се окажат „относими” и „достатъчни”, той се стреми да установи, в допълнение към това, дали

националните власти са се отнесли „с дължимото усърдие”, за да може производството да продължи (виж *Labita c. Italy* [ГО], № 26772/95, § 153, ЕСПЧ 2000-IV).

48. В конкретния случай, наличието на правдоподобни причини да бъде заподозрян жалбоподателят в извършването на твърдяното нарушение не дава основания за дебати пред множеството свидетелски показания, събрани в началото на следствието, дори и преди арестуването му.

49. Що се отнася до обосноваността на продължителното задържане под стража, Съдът отбелязва, че правото и съдебната практика, действащи към дадения момент, са предвиждали презумпцията, че предварителното задържане има основания да се прилага за престъпления с определена степен на тежест, освен ако задържаното лице не успее да докаже – като се има предвид, че именно на него пада тежестта на доказване, – че е можело да се изключи всякаква опасност то да се укрие, да попречи на разследването или да извърши друго престъпление.

50. Несъмнено една система за автоматично вземане на мярката за отклонение „задържане под стража” сама по себе си противоречи на член 5, § 3. Когато националното законодателство предвижда такава презумпция, Съдът обаче трябва да упражнява контрол за това, дали компетентните органи са в състояние да докажат съществуването на конкретни факти, които биха обосנוвали евентуално препятстване на правото на зачитане на личната свобода (виж цитираното по-горе дело *Илийков срещу България*, §§ 79-83), както и да проверява дали в конкретния случай е приложена презумпцията (виж *Шишков срещу България*, № 38822/97, § 60, 9 януари 2003 г.).

51. В конкретния случай, първоначално окръжният съд се е обосновал на тази презумпция, подчертавайки факта, че е съществувала опасност жалбоподателят да се укрие, предвид поведението му в началния стадий на разследването. Впоследствие, по повод разглеждането на втората жалба на жалбоподателя, съдът е преценил, че съществува риск от укриване, като се има предвид фактът, че заинтересованото лице вече се е опитвало да се укрие от правосъдието. Към това се прибавял и рискът от препятстване на правосъдието, тъй като съдебното разследване все още не било приключило.

52. Съдът констатира, че в действителност властите са имали трудности в установяване местонахождението на жалбоподателя в началото на наказателното производство и че е чакал един месец, преди да се предаде в полицията. Той приема, че това обстоятелство може да оправдае задържането на първо време.

53. Струва си обаче да се отбележи, че опасността от укриване непременно намалява с течение на времето, още повече, че в

конкретния случай жалбоподателят се е върнал в страната и се е предал на полицията около месец, след като научил, че е издирван. Освен това, противно на това, което твърди правителството, не е установено, че жалбоподателят е напуснал страната с цел да се укрие от правосъдието. Или, дори и в решението си от 1 февруари 2000 г., което е повече от две години след задържането под стража на жалбоподателя, съдът е мотивирал продължаващото му задържане под стража с опасността той да се укрие и да възпрепятства правосъдието, без да се обоснове с конкретни данни, че тази опасност е реална.

54. С оглед на горното, Съдът счита, че националните власти не са привели в своите решения относими и достатъчно причини, които да обосноват продължаването на задържането на жалбоподателя под стража. При тези обстоятелства е безполезно да се разглежда въпросът дали производството е било водено с дължимото усърдие.

55. Оттук следва, че е налице нарушение на член 5 § 3.

II. ОТНОСНО ТВЪРДЕНИЕТО ЗА НАРУШЕНИЕ НА ЧЛЕН 5 § 4 НА КОНВЕНЦИЯТА

56. Жалбоподателят се оплаква от ограничения обхват на съдебния контрол върху задържането му под стража. Той посочва член 5 § 4 на Конвенцията, който гласи:

„Всеки арестуван или лишен от свобода има право да обжалва законосъобразността на своето задържане в съда, който е задължен в кратък срок да се произнесе; в случай че задържането е неправомерно, съдът е длъжен да нареди незабавното освобождаване на задържаното лице.”

57. Жалбоподателят твърди по-специално, че съдилищата са отхвърлили жалбите му с единствения мотив, че е обвинен в тежко умишлено престъпление, в приложение на разпоредбата на член 152 на Наказателно-процесуалния кодекс, в редакцията му, действаща по времето на деянията. Той се подлага на подробен анализ на съдебната практика на Върховния касационен съд в приложение на съответните разпоредби на Наказателно-процесуалния кодекс, действащи преди 1 януари 2000 г., и смята, че решенията за отхвърляне на четирите му жалби срещу задържането под стража ясно показват твърде ограничения обхват на упражнявания от съдилищата контрол. В заключение, жалбоподателят приканва Съда да следва подхода, възприет в цитираните по-горе дела *Николова*, *Илийков* и *Христов* и да вземе решение, че е налице нарушение.

А. Обхват на упражнявания от Съда контрол

58. Съдът констатира, че в жалбата си жалбоподателят е повдигнал искове относно жалбите, разгледани на 24 юли 1998 г. и 1 февруари 2000 г. В становището си в отговор на становището на правителството, заинтересованото лице посочва решенията за отхвърляне на четирите жалби срещу задържането под стража, без обаче да уточнява датите на подаването и разглеждането на другите две жалби (виж абзац 57 по-горе).

59. При тези обстоятелства Съдът счита, че е уместно да разгледа исковете така, както са формулирани в жалбата.

Б. Относно допустимостта

1. Относно иска във връзка с разглеждането на първата жалба срещу задържането под стража

60. Съдът констатира, че първата молба за освобождаване на жалбоподателя е била разгледана на 24 юли 1998 г., което е повече от шест месеца преди подаването на настоящата жалба.

61. От това следва, че жалбата във връзка с това първо производство е подадена със закъснение (виж *Илийков срещу България*, № 33977/96, решение на Комисията от 20 октомври 1997 г.)

2. За иска във връзка с разглеждането на жалбата от 1 февруари 2000 г.

62. Съдът констатира, че съгласно членове 152б и 344 на Наказателно-процесуалния кодекс, действащи по времето на деянията, решенията за отхвърляне на жалбите срещу задържането под стража са могли да бъдат обжалвани пред апелативния съд, възможност, от която жалбоподателят не се е възползвал.

63. Той констатира също така, че след влизането в сила на 1 януари 2000 г. на изменение на Наказателно-процесуалния кодекс от 1974 г., съдилищата, сезирани с жалба срещу задържане под стража, както и апелативните съдилища, са компетентни да разглеждат всички аспекти на задържането. Следователно, нищо не дава основание да се мисли, че обжалването от страна на жалбоподателя на решението на Пловдивския окръжен съд от 1 февруари 2000 г. е било обречено на неуспех или, че компетентният районен съд би се въздържал, въпреки текста на закона, да разгледа аргументите на заинтересованото лице.

64. При това, жалбоподателят не е съобщил причините за това, че не е потърсил защита срещу решението на окръжния съд. Следователно, уместно е да се отхвърли жалбата поради това, че не са изчерпани

вътрешноправните средства за защита, в приложение на член 35 §§ 1 и 4 на Конвенцията.

III. ОТНОСНО ТВЪРДЕНИЕТО ЗА НАРУШЕНИЕ НА ЧЛЕН 6 § 1 НА КОНВЕНЦИЯТА

65. Жалбоподателят се жалва и срещу продължителността на наказателното производство срещу него. Той посочва член 6 § 1 на Конвенцията, който в съответните си части гласи:

„Всяко лице има право на (...) гледане на неговото дело в разумен срок от (...) съд, който ще се произнесе (...) за основанието на всяко обвинение от наказателен характер, повдигнато срещу него.”

A. Аргументи на страните

66. Правителството счита, че периодът, който трябва да се вземе предвид, е започнал на 1 октомври 1998 г., датата на изготвяне на обвинителния акт и завеждане на делото пред съда. Той би трябвало да изтече на 13 март 2001 г., датата, на която е произнесена присъдата на Пловдивския окръжен съд.

67. Освен това, то повтаря аргументите си относно сложността на делото, което засяга три отделни престъпления и изисква да бъдат извършени няколко следствени действия като разпит на многобройни свидетели и няколко счетоводни експертизи.

68. Накрая, правителството изтъква, че националните власти са показали усърдие и са взели необходимите мерки за осигуряване нормалното протичане на процеса. Така съдът е наложил глоба на директора на банка X, която не е предоставила известна информация определения за това срок.

69. Жалбоподателят от своя страна счита, че съответният период е започнал на 31 януари 1997 г., когато той е трябвало да бъде разпитан за фактите, по които е обвинен.

70. Той не оспорва тезата на правителството, според която делото не е лишено от известна фактическа и правна сложност, но подчертава, че то засяга само един обвиняем и включва особено важен залог за него, доколкото той е бил задържан в продължение на значителна част от съответния период.

71. Жалбоподателят посочва и някои закъснения, които счита за неоправдани, по-специално един период от около два месеца в стадия на разследването (8 април – 17 юни 1998 г.) и няколко периода от около три месеца (1 октомври 1998 г. – 25 януари 1999 г., 25 януари – 12 март 1999 г., 12 март – 8 юни 1999 г., 1 февруари – 4 май 2000 г., 6 юли – 10 октомври 2000 г.) и седем месеца (8 юни 1999 г. – 1 февруари

2000 г.) съответно между съдебните заседания на Пловдивския окръжен съд.

Б. Преценка на Съда

1. Относно допустимостта

72. Съдът констатира, че тази жалба не е явно необоснована по смисъла на член 35 § 3 от Конвенцията. От друга страна, Съдът констатира, че тя не противоречи на никакъв друг мотив за недопустимост. Затова я обявява за допустима.

2. По същество

а) Относно периода, който трябва да се вземе предвид

73. Съдът констатира, че въпросът за началото на съответния период е предмет на оживени спорове между страните. Следователно е уместно да се припомни постоянната съдебна практика, според която, за да се проконтролира в наказателен аспект спазването на „разумния срок” в член 6 § 1, трябва да се започне с установяване на момента, в който дадено лице се оказва „обвиняемо”. Ако „обвинението” по смисъла на член 6 § 1, може като цяло да се дефинира като „официалното уведомление, издадено от компетентния орган, за обвинение, че е извършено криминално престъпление”, то може в някои случаи да добие формата на други мерки, включващи такова обвинение и самите те водещи до сериозни последици за положението на заподозрения (виж *Corigliano c. Italie*, решение от 10 декември 1982, серия А № 57, § 34).

74. В конкретния случай наказателното производство срещу жалбоподателя е започнало на 31 януари 1997 г. Изглежда обаче, че жалбоподателят се е запознал с повдигнатите срещу него обвинения след тази дата, през септември или октомври 1997 г. (виж абзац 8 по-горе).

75. Заинтересованото лице не е в състояние да определи точната дата, на която е бил уведомен от майка си за започналото наказателно разследване; Съдът обаче констатира, че той е знаел за него на 24 октомври 1997 г., когато се е явил в полицията. Затова и възприема тази дата като *dies a quo*.

76. При липсата на обжалване от страна на заинтересованото лице, въпросният период изтича на 13 април 2001 г., датата, на която решението на Пловдивския окръжен съд става окончателно. Следователно, той е продължил три години, пет месеца и двадесет дни за предварителното разследване и една съдебна инстанция.

б) Относно разумния характер на този период

77. Съдът припомня, че разумният характер на продължителността на дадено производство се оценява спрямо причинните обстоятелства и като се вземат предвид критериите, определени от съдебната практика на Съда, по-специално, сложността на делото, поведението на жалбоподателя и това на компетентните органи (виж, между многото други, *Pélissier et Sassi c. France* [ГО], № 25444/94, § 67, ЕСПЧ 1999-II).

78. Съдът констатира, че въпросното дело е фактически и юридически сложно; то се отнася за три отделни стопански престъпления и установяването на фактите е изисквало да бъдат изпълнени няколко следствени действия като изслушване на двадесетина свидетели и поръчване на четири счетоводни експертизи.

79. Що се отнася до поведението на жалбоподателя, съдът счита, че той не носи отговорност за никакви закъснения.

80. Що се отнася до поведението на националните власти, Съдът установява, че органите на съдебното дирене са показало усърдие във воденето на производството и са действали без неоснователни закъснения. Освен това, компетентният съд е взел мерки за осигуряване доброто протичане на производството, особено що се отнася до представянето на информация от банката Х. и явяването на свидетелите (виж абзаци 24, 25 и 27).

81. Със сигурност, някои закъснения, за които носят вина националните власти, трябва да бъдат отбелязани в съдебната фаза на производството, а именно закъснение от около два месеца и двадесет дни, дължащо се на отлагането на съдебното заседание от 26 януари 1999 г. поради отсъствието на член на съдебния състав и закъснение от около пет месеца, дължащо се на отлагането на съдебното заседание от 8 юни 1999 г. поради това, че някои свидетели не са били редовно призовани.

82. Съдът обаче не смята, че това показва липса на воля за придвижване на производството, нито пък че тези периоди са достатъчно дълги, за да представляват нарушение. И още повече, общата продължителност на производството остава разумна въпреки натрупването на известни закъснения, дължащи се на обективни причини, например период от около шест месеца и половина, през който банката Х. не е предоставила исканата информация, или още периодът от тридесет дни между датата на произнасяне на решението на окръжния съд и датата, на която то е станало окончателно.

83. По тази причина Съдът счита, че в настоящия случай член 6 § 1 не е нарушен.

IV. ОТНОСНО ПРИЛАГАНЕТО НА ЧЛЕН 41 НА КОНВЕНЦИЯТА

84. По смисъла на член 41 на Конвенцията,

„Ако Съдът установи, че е имало нарушение на Конвенцията или на протоколите към нея и ако вътрешното право на съответната Високодоговаряща страна допуска само частично обезщетение, Съдът, ако е необходимо, постановява предоставянето на справедливо обезщетение на потърпевщата страна.”

A. Вреди

85. Жалбоподателят претендира за 7400 евро (EUR) за неимуществени вреди, които би понесъл. Той приканва Съда, при определяне на сумата на обезщетението за понесените вреди поради продължителността на задържането му, да вземе под внимание факта, че Комитетът за защита срещу мъченията в своите доклади от 1995 и 1999 г. са отбелязали, че условията в помещенията на следствените служби могат да бъдат определени като „деградиращи” и „нехуманни”.

86. Освен това, жалбоподателят изтъква, че жизненият стандарт в България се е подобрил значително през последните няколко години, което би дало основание на Съда да преоцени повишението на отпускните при арестите му суми.

87. Правителството приканва Съда да вземе под внимание сумите, които обикновено се отпускат при подобни дела.

88. Отсъждайки справедливо, Съдът счита, че на жалбоподателя могат да се отпуснат 2000 EUR за неимуществени вреди.

Б. Разходи и разноски

89. Жалбоподателят иска да му бъдат заплатени и 2029 евро за разходи и разноски, понесени пред Съда, от които 1820 евро адвокатски хонорари и 209 евро разходи за куриер и преводи. Той представя споразумение за хонорарите, сключено с неговия представител, и разбивка на извършената от адвоката работа за общо 26 часа при почасова ставка от 70 евро и фактура за разходите за преводи. Той иска сумите, присъдени за разходи и разноски, да бъдат изплатени директно на неговия съветник.

90. Правителството оспорва искания размер за адвокатски хонорар, който то счита за прекомерно завишен по отношение на часовата ставка, която надхвърля обичайното адвокатско възнаграждение в България и други страни в Източна Европа и се равнява на половината от средната месечна заплата. Освен това, отбелязва, че жалбоподателят не е представил фактури за всички разходи, които претендира да му бъдат възстановени.

91. Според съдебната практика на Съда, жалбоподател може да получи обезщетение за разходите и разноските само доколкото е установено, че те са направени фактически и по необходимост и са в разумен размер. В настоящия случай и като взема предвид елементите, с които разполага и горепосочените критерии, както и факта, че някои от повдигнатите иски не са приети, Съдът счита за уместно да присъди на жалбоподателя сумата от 900 евро.

В. Лихви за просрочие

92. Съдът счита за подходящо да базира размера на лихвите за просрочие върху пределната лихва по заеми на Централната европейска банка, към които следва да се добавят три процентни пункта.

КАТО ВЗЕ ПРЕДВИД ГОРЕПОСОЧЕНИТЕ СЪОБРАЖЕНИЯ, СЪДЪТ ЕДИНОДУШНО

1. *Обявява*, че жалбата е допустима по отношение на иска, произтичащ от член 5 § 3 във връзка с продължителността на задържането под стража, и на иска, произтичащ от член 6 § 1 и не е допустима в останалата си част;
2. *Установява* нарушение на член 5 § 3 на Конвенцията;
3. *Установява* нарушение на член 6 § 1 на Конвенцията;
4. *Отсъжда*
 - б) че държавата-ответник трябва да заплати на жалбоподателя в срок от три месеца от датата, на която решението бъде обявено за окончателно, съгласно член 44 § 2 на Конвенцията, следните суми, преобразувани в български лева според обменния курс, действащ в момента на плащането:
 - 2 000 EUR (две хиляди евро) за претърпени морални щети;
 - 900 EUR (деветстотин евро) за разходи и разноси, които се заплащат по банковата сметка, посочена от адвоката на жалбоподателя в България;
 - всяка друга сума, която може да се дължи за данъци върху посочените суми;
 - б) че считано от изтичането на посочения срок и до заплащане, върху тези суми се начислява проста лихва в размер, равен на този

на пределната лихва по заеми на Централната европейска банка, към които следва да се добавят три процентни пункта;

5. *Отхвърля* искането за справедливо удовлетворение за останалата част.

Съставено на френски език и оповестено писмено на 30 ноември 2006 г. в приложение на член 77 §§ 2 и 3 на регламента.

Клаудия УЕСТЕРДИК
Секретар

Пеер ЛОРЕНЦЕН
Председател